

(ideiglenes igazgató) 1873—75., igazgató: 1875—78.; Bárány Podmaniczky Frigyes (intendáns) 1875—1886.; Gróf Keglevich István (intendáns) 1886—88.; 1908—1902.; Paulay Ede (igazgató) 1878—1894. márc. 12.; Gróf Zichy Géza (intendáns) 1891—94.; Bárány Nopcsa Elek (intendáns) 1894. nov. 30.—1897. szept. 8. Beöthy László (igazgató) 1900—1902. ápr. 12.; Somló Sándor (igazgató) 1902. ápr. 16.—1908. ápr. 30.; Gróf Bánffy Miklós (intendáns); Tóth Imre (igazgató) 1908—1917. júl. 1. (a Népszínház épületében); Ambrus Zoltán (igazgató) 1917. máj. 1.—1922. jún. 30.; Ifj. Bárány Wlasich Gyula (intendáns); Dr. Hevesi Sándor (igazgató) 1922. júl. 13. *Zenei (operai) igazgatók:* Mátrai Gábor 1837. aug. 1.—1837. okt. 30.; Rosty Albert 1838—39.; Erkel Ferenc 1868—1884.

(Összeállította: *Pataki József.*)

Nemzeti Színház Kamaraszínháza (A) az Andrássy-úti Színház helyén megnyílt 1924. szept. 25-én, Zilahy Lajos »Grassalkovics« c. 1. felv. vígjátékával, utána Szigeti József »Becsületszó« és Herczeg Ferenc »Karolina« c. 1. felv. vígjátéka került színre. A színház 1925. okt. 1-én átköltözött a (Szerecsen uccából lett) Paulay Ede uccába, a Blaha Lujza Színház épületébe, hol Miklós Jenő »Mókuskok« c. vígjátékával nyílt meg. Létesítésének célja az volt, hogy a Nemzeti Színház hivatásához mért nagyobb személyzete állandó foglalkoztatást nyerjen és hogy azok az intímabb színdarabok, amelyek a Nemzeti Színház nagyobb színpadán nem érvényesülhetnek kellő hatással, kisebb színpadon és intímabb miliőben találjanak hajlékot.

Nemzeti Színház könyvtára (A). A legnagyobb és legrégibb színházi könyvtár az országban. Keletkezését tekintve egyidős a Nemzeti Színházzal, de könyvtári anyagánál fogva visszanyúlik egész Kelemen Lászlóig, a hivatásos magyar színészet keletkezéséig. A könyvtári anyag nagy része tehát múzeális jellegű. Ez a körülmény kézen fekvővé tette a könyvtári anyag ketté választásának szükségét. A könyvtárban 1926. őszén két osztály létesült: az úgynevezett *múzeális-könyvtár* és a *műsor-könyvtár*. Az első csak kultúr-

históriai és múzeális célt szolgál, a második tisztán gyakorlati jellegű. A műsorra tűzött darabok példányai innen kerülnek a színpadra.

A múzeális könyvtár létesítésének célja: a régi értékesebb kéziratok és nyomtatványok megőrzése. Ez pedig csak úgy volt keresztülvihető, hogy ezek az értékek kivétettek a forgalomból s belőlük — ha a szükség kívánja — a műsor-könyvtár részére új példányok készülnek. Nyilvánosan több színdarabnak van múzeális- és műsor-könyvtári példánya.

A múzeális könyvtár kézíratai közül a legrégibb a Verseyhy Ferencé (1790-ből). Azután a Katona-kéziratok, melyekről azonban legújabbban kitűnt, hogy az idősebb Katona József kézíratai. Szigligetinek, Szigeti Józsefnek, Jókainak, Csiky Gergelynek több kézírata van. A »Szentivánéji álom« legrégibb példányának címlapja Arany János eredeti kézírata. Váradi Antal, Gárdonyi Géza, Rákosi Jenő, Gabányi Árpád, E. Kovács Gyula stb. több eredeti kézírral vannak képviselve.

Értékesek a régi nyomtatványok is, köztük az »Igazházi« (1790-ből), mellyel Kelemen Lászlóék előadásai sorozatát megkezdették.

A régi példányokon többnyire megtalálhatók a cenzor végzései (engedélyek, vagy betiltások). Ezek a cenzori végzések a legrégibb időben latin, majd 1840-től 48-ig többnyire magyar nyelvűek. A beküldött példány lapjait a cenzúrán — ha előadását megengedték — nemzeti színű zsinórral fűzték keresztül s a zsinór végét a könyv hátsó táblájához piros pecséttel leragasztották.

Az 1848-iki törvények a cenzurát eltörölték, de 1849 után az osztrákok újra behozták. Ebben az időben (1849—1860.) a cenzúra német nyelvű volt, a zsinór fekete-sárga, a pecsét pedig a kétfejű osztrák sas tüntette fel.

A Nemzeti Színház könyvtárában e különböző cenzori ténykedések nyomai egész kis könyvtárra való anyagon megtalálhatók. E könyvek tehát kultúrhistoriai szempontból is érdekesek.

Kár, hogy e régi anyagból a múltban sok elveszett. Ezek pótlása s általában a könyvtár fejlesztése folyamatban van.

(*Pataki József.*)